

ESINEJATE TUTVUSTUSED

KODUS JA VÕÖRSIL –

HARGMAISE EESTI KULTUURILISEST IDENTITEEDIST JA PÄRANDIST

BERLIINI EKSKURSION

Ekskursioon algab reedel, 22. märtsil kl 14 Hackescher Marktil ja lõppeb kl 16:30 Potsdami platsil. Kohtumiskoht – reklaamtulp Hackescher Marktil, Butlersi poe ees (Hackescher Markt 4, 10178 Berlin).

Ekskursiooni alguses teeme Mitte linnaosas läbilõike Berliini eri ajalookihtidest: 19.-20. sajandi vahetuse hiilgus, 1990. aastate kunstiekspereimendid, juudi kogukonna saatus ja sõjamälestused. Peatume ka sellel, kuidas lapsed suurlinnas kasvavad. Mittest liigume Spree jõe äärde Holzmarkti kanti, kus on ühes piirkonnas kõrvuti koos hipsterid, kesk-klass ja hipid, kes kõik omal moel elamisviisidega eksperimenteerivad.

Foto: Ruudu Ulas

REGINA VILJASAAR-FRENZEL on Berliinis elav Eesti urbanist. 2006. aastast on ta seotud Eesti linnateemade kompetentsuskeskus Linnalaboriga, kus keskendub koha- ja poliitika-loome ning koosplaneerimise küsimustele. Tema teine suur huvidering on e-valitsemine ning linnaelu digitaliseerimine.

www.reginaviljasaar.net/ekskursioonid

JUURED (© Silmviburlane 2018)

Dokumentaalfilm „Juured“ linastub 22. märtsil kell 18 Eesti Vabariigi Suursaatkonnas (Hildebrandstraße 5, 10785 Berlin). Linastusele järgneb vestlus projekti eestvedaja Heilika Pikkoviga. Inglisekeelset arutelu juhivad Ingrid Hübscher.

Lühidokumentaalfilmide kogumik „Juured“ jutustab kuus väga isiklikku lugu sünnist ja surmast, üksi ja koos olemisest, suurest rõõmust ja suurest kurbusest. Kuus eri vaadet sellele, mis meisse on jäänud – perekonna ja elukeskonna kaudu – ning mis meist jääb. Lugude autoriteks on tuntud Eesti naisrežissöörid, vanuses 29-61 aastat, kes lisaks filmitegijaks olemisele on emad, tütred, abikaasad ning miks mitte ka armukesed või maailmarändurid. Filmi tegevuspaikadeks on Makedoonia, Tšehhi, Tai ja Eesti. „Juured“ valmis EV 100 filmiprogrammi raames.

Foto: Kaupo Kikkas

Dokumentaalfilmide režissöör ja operaator HEILIKA PIKKOV on õppinud nii telerežiid kui kraadiõppes kristlikku kultuurilugu. Tema esimene dokumentaalfilm „Keerubite mäss“ valmis 2006. aastal. Sellest ajast alates on ta tegutsenud vabakutselise filmitegijana. Lisaks filmide tegemisele on Heilika rahvusvaheliselt tuntud kuraator ja kultuurikorraldaja. Kaheksa aastat oli ta PÖFFi alafestivali Animated Dreams peakorraldaja, ta on vastutanud ka Eesti Euroopa Liidu eesistumise kultuuriprogrammi kordamineku eest. Praegu töötab Heilika EV100 rahvusvahelise programmi haldurina.

Foto: Malina Ebert

INGRID HÜBSCHER on Berliinis elav Eesti päritolu stsenaarist ja režissöör. Ta on teinud mitmeid lühimängufilme, peatselt on valmimas ka esimene dokumentaalfilm. Lisaks kirjutab Ingrid lastejutte ja näidendeid ning on äsja valmis saanud oma esimese täispika mängufilmi stsenaariumi. "Olgu su juured kustahes, õitse seal, kuhu sa istutatud oled", leiab ta.

Lood ja autorid:

POEEM ARMASTUSEST / režissöör Nora Särak

OODATES IMET / režissöör Aljona Suržikova

EMAKIVI / režissöör Kersti Uibo

40 AASTAT HILJEM / režissöör Moonika Siimets

EMAGA KLOOSTRIS / režissöör Anna Hints

MU LIHA JA VERI / režissöör Heilika Pikkov

Produtsent: Ülo Pikkov

Animatsioonid: Anu-Laura Tuttelberg

Originaalmuusika: Maarja Nuut, Hendrik Kaljujärv

Toetajad: Eesti Filmi Sihtasutus, Eesti Rahvusringhääling

Riik: Eesti

Kestus: 102 min

Keel: eesti, vene, inglise

Subtiitrid: eesti, vene, inglise

www.silmviburlane.ee

www.facebook.com/juuredfilm

ETTEKANDED JA VESTLUSRING

Ettekanded ja vestlusring leiavad aset laupäeval, 23. märtsil kl 10-17:30 K-Salonis (Bergmannstraße 54, 10961 Berliin). Päeva juhib Aira Paschke. Ettekannetega astuvad üles Aivar Jürgenson, Valdur Mikita ja Linda Kaljundi. Vestlusringis osalevad lisaks neile ka Helgi Põllo ja Mairis Minka.

Foto: erakogu

Aivar Jürgenson – Eestluse elujõust võõrsil – tähelepanekuid erinevatest kogukondadest

Läbi kümnendite on migratsiooniuurijad otsitud teooriat, mis hõlmaks ja seletaks migrantide gruppide koosseisu, rändeotsustuste muutlikkust, sihtpaikade valikut, kohanemist sihtmaal ning tagasirännet. Uurimisparadigmad resoneerivad üldiste ühiskondlike arengutega. Kui 1990. aastatel sõnastati mõned programmilised üleskutsed luua kõikehõlmav migratsiooniteooria, mis vastaks maailmas valitsevatele uutele tingimustele, siis tänini sellist teooriat ei eksisteeri. Ja nagu me teame, pakub migratsioon jätkuvalt üllatusi.

Ettekandes analüüsitakse Siberi, Kaukaasia ja Argentiina eestlaste juures tehtud välitööde põhjal rände- ja kohanemis-/assimilatsiooniteooriaid, osundades nende kehtivusele/mittekehtivusele nii individuaalsel kui kollektiivsel tasandil. Millised võimalused on eestluse säili(ta)miseks eesti külades (idadiasporaa), millised aga Lääne suurlinnades (läänediasporaa)? Millist rolli mängib eesti päritolu ja eestlus erinevate inimeste ja kogukondade jaoks?

Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste instituudi vanemteadur AIVAR JÜRGENSON on üle kahekümne aasta pühendunud Eesti diasporaakogukondade kujunemise ja identiteediloomes analüüsimisele. Tema doktoritöö keskendus Siberi eestlaste paigaidentiteedile, hiljem on ta uurinud Argentina ja Kaukaasia eestlasi. Argentina eestlaste puhul oli peamiseks fookuseks vabatahtliku ja sunniviisilise rände dihhotoomia, Kaukaasias postkoloniaalsed arengud.

Foto: Andres Tennus

Valdur Mikita – Kukeseene kuulamise kunst. Läänemeresoome elutunnet otsimas

Eestlase identiteediloomes tõusevad kuldse kolmikuna esile laulupidu, mets ja maakodu. Kui laulupidu kehastab endas selgepiirilist ja hõlpsasti määratletavat rahvuslikku ühisrituaali, siis kaks ülejäänut on märksa intiimsemad ja identiteediloomes seisukohalt raskemini piiritlevad. “Metsal” ja “maakodul” näib olevat eesti kultuuris kaunis hämar ja salapärane roll, mis võib-olla just seetõttu kultiveerib samal

võrratut rahvuslikku identiteediloomet. Mõlemad nähtused võtavad avasüli vastu kõik neile omistatavad võluvalt irratsionaalsed funktsioonid, olles seeläbi varjupaigaks animistlikule mõttelaadile. Mõlema puhul torkab silma tugev kultuurimälu funktsioon, mis avaldub näiteks kohapärimuse väärtustamises põlvkondliku järjepidevuse kandjana. Kodumetsa koos pärimuslike korjealadega varjatakse võõraste eest kiivalt siamaani – hea seenekoha reetmine on ränk kuritegu terve suguvõsa vastu. Lisaks on tagasihoidliku sotsiaalse võimekusega ühiskonnas maa- või suvekodul teinekord ka hõimkondliku vanadekodu funktsioon – see on paik, mis võimaldab inimesel väärikalt vananeda.

Maastiku tajumine kodu orgaanilise osana on läänemeresoome maailmapildile siiani iseloomulik. See kujundab inimeste arusaamu loodusest ja loodushoiust. “Lekkiv animism” on oluline komponent eestlaste maastikutunnetuse kujunemisel, omades teatud väljundit ka tänapäeva looduskaitstes. Muude sõdade kõrval on eestlased pidanud viimase 100 aasta jooksul kolm üsna omapärast sõda – soodesõda, fosforiidisõda ja metsasõda. See näitab üsna selgelt, et rahvuslik identiteediloomes käib Eestis ikka veel põlismaastike kaudu.

Kirjanik VALDUR MIKITA lõpetas Tartu ülikooli bioloogina, õppis kraadiõppes semiootikat ja kultuuriteooriat. Laiema avalikkuse ette jõudis ta 2013. aastal ilmunud ning mitmeid auhindu pälvinud raamatuga “Lingvistiline mets”. Tema sooja huumoriga võrstsitatud mõtisklused eestluse eripärast, eestlaste elu- ja loodustunnetusest on puudutanud paljusid. Valduri värskeim raamat, 2018. aasta lõpus ilmunud “Eesti looduse kannatuste aastad”, käsitleb Eesti looduse kiiret muutumist viimase sajandi jooksul.

Foto: Eva Sepping

Linda Kaljundi – Eesti rahvusmütoloogia – kohalik või globaalne

Rahvuslikud ideed ja sümbolid, tavad ja rituaalid on Eestis viimasel aastakümnel uuesti populaarseks muutunud. Varasemaga võrreldes on muutunud rahvusliku identiteedi väljendumise vormid (disainist digikultuurini); aga ka selle poliitiline kontekst – võttes ühtaegu arvesse nii Lääne-Euroopas siiani laialt levinud rahvusluse kriitikat kui ka sealsamas pead tõstvaid uusrahvuslikke ja populistlikke liikumisi. Kuidas selles raamistikus Eesti rahvuslust mõista, tõlgendada ja mõtestada? Kelle pärisosa see üldse peaks olema? Kas ja kuidas võime pidada ühe väikerahva rahvusluse ilminguid erinevaks suurte rahvuste rahvuslusest? Ning kui algupäraseks saame me nii Eesti rahvusliku identiteedi juuri kui selle tänapäevaseid avaldumisvormi pidada? Ettekandes asetatakse Eesti praeguseaegse rahvusluse ilmingud,

sümbolid ja praktikad selle varasemate arengute taustale, tuues kõrvutusi 19. sajandi ja 20. sajandi alguse rahvusliku ideestiku ja kultuuriga – ning väidetakse, et nagu iga rahvuslust, aitab ka Eesti rahvuslust mõista rahvusülese ja globaalsegi konteksti, motiivide ja ideede rände arvesse võtmine.

LINDA KALJUNDI on Tallinna Ülikooli õppejõud ja teadlane, kes on tegeleenud Läänemere- ja ajaloo kirjutusega ning uurinud Eesti ja naabermaade kultuurimälu ehk ajalooliste romaanide, piltide ja muu mõju rahvuslikule identiteedile ja ajalookäsitlusele. Linda Kaljundi viimane suurem uurimis- ja näituseprojekt oli 2018. aastal koos Tiina-Mall Kreemiga kureeritud näitus „Ajalugu pildis – pilt ajaloos: Rahvuslik ja rahvusülene minevik Eesti kunstis“ (KUMU kunstimuseum).

Foto: erakogu

Mairis Minka

Kasvatusteadusi õppinud MAIRIS MINKA elab Luksemburgis aastast 2003. Lisaks muudele töödele ja hobidele on Mairis Minka väljaspool kodumaad aastaid tegeleenud eestluse hoidmisega Luksemburgi Eesti Seltsi ja Kooli tegevuste kaudu.

Foto: Isabel Reible

Aira Paschke

Aira Paschke õppis Münchenis etnoloogiat ja kultuuridevahelist kommunikatsiooni ja Berliinis kasvatus- ja haridusteadust. Viimased kuusteist aastat on Aira Paschke töötanud muu hulgas coachi ja kultuuridevahelise suhtluse koolitajana. Aira juhtis aastaid Berliini Eesti Kooli ja on Berliini Eesti Kultuuriseltsi KAMA asutaja ning esimees.

VAIMSE KULTUURIPÄRANDI KOOLITUS

Koolitus toimub pühapäeval, 24. märtsil kl 10-14:30 K-Salonis (Bergmannstraße 54, 10961 Berliin). Helgi Põllo ettekandele järgneb seminar, mis pakub osalejatele võimaluse mõtiskleda lähemalt neile oluliste tavade ja kommete, oskuste ning teadmiste – oma elava pärandi – üle.

Foto: Signe Prost

Helgi Põllo – Kodune kultuuriruum ja muutuvad kogukonnad Märgata, hoolida, hoida – kui lihtne see on? (seminar)

Ühtekuuluvus- ja järjepidevustunde loomisel ning hoidmisel olulist rolli mängivad põlvest põlve edasi antavad teadmised, oskused, kombed ja tavad muutuvad koos aja ja oludega. Sestap nimetatakse vaimset kultuuripärändit ka elavaks pärandiks, mis seob inimesi nii ajas kui ruumis, vormides nende enese- ja maailmataju. Arusaamad ja tegevused, mis ei tundu enam ei praktiliselt ega ka emotsionaalselt vajalikud, kaovad seejuures tahes-tahmata unustusse või omandavad uue vormi. Milline koht on traditsioonilistel teadmistel ja oskustel igapäevaelus?

Oskame me neid tähele panna ja väärtustada? Et saaks olla uhke oma päritolu ja kultuuri üle, tuleb seda ühelt poolt ise hästi tunda, teisalt aga proovida seda ka edasi anda. Kuidas siis märgata, hoolida ja hoida? Kuidas mõjutavad kasvukeskkond ja keelekasutus, geenid ja sõbrad meie kultuurilise identiteedi kujunemist? Milline tähendus on traditsioonide edasi andmisel või sellest loobumisel meie enesemääratlusele? Mida võiks väärtustada tänases kiiresti muutuvmas maailmas? Kas ja miks võiks pidada oluliseks näiteks seda, et laps oskaks noaga lõigata ja tuld teha? Kas ja kuidas seostub see üldse eestlusega? Praktilised ülesanded ja rühmatöö suunavad osalejaid mõtlema oma (vaimse) pärandi, selle tähenduse, hoidmise, märkama õppimise ja edasiandmise viiside ning võimaluste üle.

HELGI PÕLLO on Hiiumaa ajaloo- ja kultuuripärandi uurija, koguja, hoidja ja väärtustaja, kultuuri- ja turismielu edendaja, giid ning koolitaja. Ta on aastakümneid teinud sihikindlalt ja pühendunult tööd hiidlaste omakultuuri hoidmisel ning edasiandmisel, suunates ja innustades Rahvakultuuri Keskuse vaimse pärandi koolitustel ka teiste piirkondade elanikke sellealaseid ettevõtmisi algatama. Hiiumaa Muuseumi teadusdirektorina töötavat Helgit on tunnustatud Valgetähe medali, Hiiu maakonna teenetemärgi, kodanikupäeva aumärgi ja muinsuskaitse seltsi teenetemedaliga.

